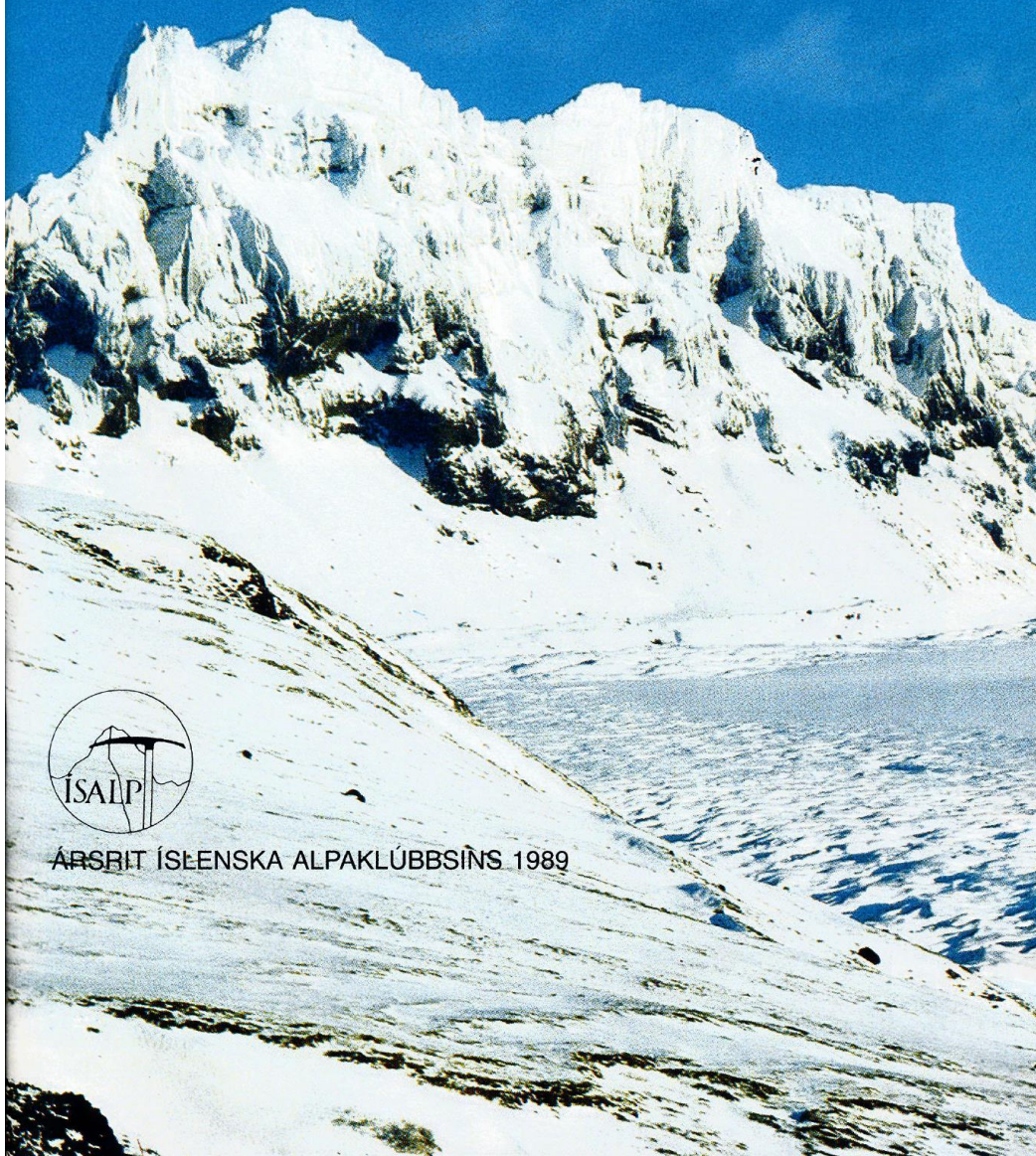
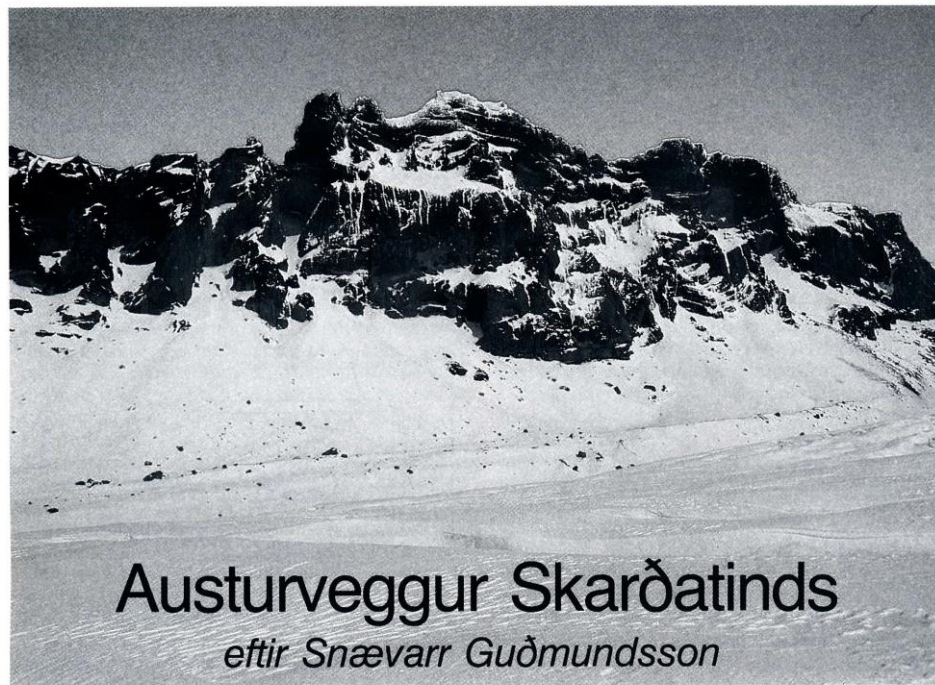

ÍSALP

ÁRSRIT ÍSLENSKA ALPAKLÚBBSÍNS 1989

Austurveggur Skarðatinds eftir Snævarr Guðmundsson

Ljós. Jón Geirsson.

Hún er löng leiðin inn eftir Skaftafellsjökli. Þetta er fjórða ferðin okkar Jóns á fimm árum upp þennan skriðjökul. Alltaf með sama takmarkið í huga, austurvegg Skarðatinds. Þrisvar höfum við reynt áður, en alltaf hefur okkur mistekist. Vonandi tekst það nú, svo þetta verði í síðasta skipti sem við þurfum að fara upp jökulinn.

Í dag var leiðin torsótt yfir neðsta sprungusvæðið í þessum langa skriðjökli. En það var fallegt veður og fjöllin skörtuðu sínu fegursta. Kristínartindar á vinstri hönd, Hafrafell og Hrútsfjall á þá hægri og framundan tignarlegur Skarðatindur, markmið okkar.

Á leiðinni upp jökulinn rifjuðust upp minningararnar um fyrri ferðir, tilraunir við austurvegginn, sem ekki höfðu tekist.

Við fórum upp Skaftafellsjökul í árlegri páskaferð okkar í Óræfin 1984. Þá hafði hann óvænt verið auðveldur yfirferðar. Því félagar okkar, Björgvin Richardsson og Óskar Þorbergsson, sem höfðu farið tveim vikum áður upp jökulinn, til að kanna austurvegg Skarðatinds, lentu þar í óhemju töfum, áður en þeir náðu fjallsrótum. Allt þeirra á leið upp vegginn var neikvætt. Líklegasta línan var löng og brött

ísrenna, þar sem ís var þunnur og ótryggur. Framhaldið var vafasamt. Stærð og hæð veggjarins var hrikaleg. Þetta var sama línan og við Jón Geirsson höfðum velt fyrir okkur tveim árum áður. Hún sást frá þjóðvegnum, framan við Skaftafellsjökul, sem snarbratt íspil upp úr gili. Það gil kölluðum við „Hvelfinguna“. Það var réttnefni á þessu sérkennilega viki í hamravegnum, sem slútandi hamrar kórónuðu. Frá íspilinu lá svo mjó sylja, sem tengdist stórrí snjóbreiðu í miðjum veggnum, undir miklum, þverhniptum höfuðvegg tindsins. Gegnum hann var enga auðvelda leið að sjá. En svona augljós lína í neðri hlutanum; það hlaut að vera kleif leið upp höfuðvegginn, við máttum til með að athuga það.

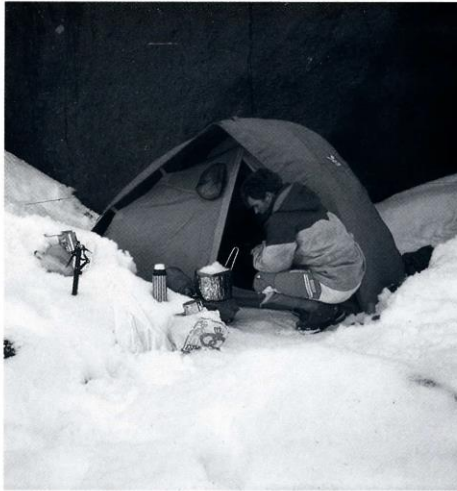
Því fórum við úr Skaftafelli, viku fyrir páska 1984, eins og fyrr sagði, með útbúnað til nokkurra daga. Og víti menn, Skaftafellsjökull lúrdi á fljótfarinni leið eftir botni jökulsprungnanna, sem skáru sig í gegn um úfin sprungusvæðin. Að kveldi dags lögðumst við svo í var undir stóru grettistaki við fjallsræturnar. Eftir kalda nótt og svefnlitla, héldum við í fjallgönguna. Fundum fallega leið eftir veikleikum veggjarins, næstum alla leið upp. Slútandi

Ísfoss í Þróngu gili, um 100 m frá tindinum, varnaði okkur uppgöngu. Þar kom að því alvarlegasta við austurvegg Skarðatinds, því ekki var hægt að komast aftur niður, nema eftir sömu leið og við komum. Niðurferðin tók 8 klukkutíma, sama tíma og klifrið upp og erfið var hún.

Árið eftir komum við aftur. Þá ætludum við að nota aðra aðferð. Fara á einum degi upp Skaftafellsjökul og hluta veggjarins og upp á syllu undir höfuðvegg fjallsins. Leggjast þar í var og klifa svo ísfossinn að morgni næsta dags. En Skarðatindur leyfði það ekki. Stanslaust ís- og grjóthrun úr Hvelvingunni og þunnur ís í rennunni kom í veg fyrir allar tilraunir. Við vorum trúlega of seint á ferð það ár.

Við vorum fyrr á ferð árið 1986. Í það skiptið komumst við ekki nema upp að fjallinu. Reyndist færðin þung á Skaftafellsjökli og veður umhleyppingasamt, ofankoma og þoka.

Að kvöldi tjöldum við á snjóskafli milli grettistaka í urðarrana, ofan við Skaftafellsjökul, undir Skarðatindi. Þetta er góður staður. Stutt í bræðslu- og í salernisaðstöðu. Lífsins nauðsynjar í sinni fábrotmestu mynd. Yfir grettistökin gnæfir austurveggur Skarðatinds, ábúðarmikill og kuldalegur í kvöldhúminu. Hér sitjum við með heitt kaffi,

Ljós. Jón Geirsson.

þögulir og virðum okkar „forna fjanda“ fyrir okkur. Há fjöll varpa löngum skuggum, segir mál-tæki, sterkar minningar rista djúpt.

Íspilið í Hvelvingunni. Ljós. Jón Geirsson.

Syllan út frá Hvelvingunni. Ljós. Jón Geirsson.

Við tókum til útbúnaðinn, áður en við leggjumst til svefns. Við förum líka snemma að sofa, til að vera vel undirbúnir fyrir verkefni næsta dags.

Það er ekki orðið hjart, er ég vakna. Vekjarinn suðar einhvers staðar inni í tjaldinu. Jón bærir ekki strax á sér, svo ég sný mér á hina hliðina og reyni að sofna aftur. Er greinilega ekki nægilega undirbúinn. Jón er morgunmaðurinn og ég treysti á að hann vakni, eins og svo oft áður, og líti út til veðurs. Það er svo notalegt í svefnpokanum. Snjór liggur upp að tjaldinu, svo greinilega hefur snjóað í nótt.

„Það er ský á Skarðatindi og það hefur snjóað“, segir Jón. Hann situr í tjaldgáttinni.

„Bíðum þá smástund og sjáum hvort veðrið batni ekki“; ég er ekki lengi að samþykkja.

Það er orðið vel hjart, er við bærum næst á okkur. Eftir að hafa hlustað á veðurfregnir, ákveðum við að vissara sé að bíða næsta morguns. Þá er spáð betra veðri. En það verður að vera þá, upp úr því mun veður versna. Og nesið okkar dugir hvort eð er ekki lengur. Í dag ætlum við þess í stað að ganga lengra inn með Skaftafellsjökli og skoða ísfossinn í höfuðveggnum, sem stöðvaði okkur um árið og athuga hvort hann sé fær. Reyndar vill Jón

reyna aðra leið upp höfuðvegg Skarðatinds, en ég hef trú á þessari leið og vil frekar reyna hana, en leita svo annað, ef það er ekki hægt.

Til allrar lukku höfum við okkur aldrei í að ganga inn eftir jöklinum, því þá hefðum við hvort eð er, hætt við. Ísfossinn var svo hátt uppi, að ekki varð greint hvort hann væri fær eður ei.

Næsta morgun gengur allt vel. Við skriðum úr pokum í birtingu, klæðumst og erum reiðubúnir til farar, áður en fyrsti vatnsskammturinn er soðinn.

Himinninn er grár og ómögulegt að geta sér til um hvort hann sé heiður eða þakinn háskýjum. Ég er að minnsta kosti alltaf í vafa, á fyrstu stund dagsins, hvort sé. Fyrst er himinninn grár, en þegar geislar sólar taka að roða hann, fer það að skýrast. Í dag er hann heiðskír og fjallahringurinn fagur. Það er ekkert feegurra en fjöll Óræfanna í fyrstu skímu heiðbjarts dags. Allt landslagið verður svo sterkt, djúpstætt og skarpt í tæru fjallaloftinu og ómóttstæðileg fjöllin virðast aðeins vera í armslengdar fjarlægð.

Kaldur gustur feykir snjókófi í andlitíð og vekur mig upp af dagdraumunum. Það er hrollkalt.

Við étum vel. Svo göngum við frá, lokum tjaldinu, spennum mannbrodna undir skóna, öxlum

bakpokana og leggjum af stað. Það er tímabært, klukkan er hálf sjö. Leiðin liggur í fyrstu upp undir hliðarnar. Tjaldid er komið í hvarf við grettistökin og það eina sem raunverulega er framandi í landslaginu erum við. Vonandi mun svo áfram vera.

Geislar sólar taka að baða efstu eggjar Skarðatinds, meðan við göngum hliðarnar. Alveg makalaust hvað þær teygja úr sér. Eftir klukkutíma göngu höldum við inn í Hvelvinguna. Ísrennan kemur smám saman í ljós. Hún virðist brött og íslítill. Mig minnti, að hún væri ekki svona brött. Við hvílumst innst í Hvelvingunni. Hér er þögnin yndisleg og maður þorir varla að tala, rétt eins og í helgidómi. En hvað er þögn annað en ómur frelsisins. Og frelsið, annars staðar í fjöllumunum?

Hinum mikla fjallaanda færur við ofurlitla fórn í von um vel heppnaða fjallgöngu. Svo hefjum við undirbúning fyrir klifrið.

Ísinn er þunnur og stökkur. En við þekkjum leiðina vel og klifrið gengur að óskum. Í þriðju spönn hefst hliðrunin efst úr Hvelvingunni að snjósyllunni. Hún er einstök. Snjórin er tiltölulega brattur og neðar hverfur hliðin í tómið.

Snjósyllan er líka brött. Hengiflugið þar er meira en efst í Hvelvingunni. Þó er hún ekki eins opin. Af

snjósyllunni komum við á stóru snjóbreiðuna, sem þekur miðhluta austurvegjarins. Áningu er frestað, enda við orðnir heitir og viljum sem fyrst komast að höfuðveggnum. Raunverulega liggur okkur þó ekki á. Við höfum klifrið fyrir aðeins einni og hálfri stundu.

Yfir snjóbreiðuna liggur leiðin undir daufu skini sólar, en bliku er tekið að bregða á loft. Það skelfir okkur þó ekki, klifrið gengur það vel.

Áfram höldum við upp snjóbreiðuna, inn næsta gil, yfir hrygg og upp belti ísfossa og þá upp snjóbrekkuna að höfuðveggnum.

Þorsteinn, á þessum slóðum hrjáði hann okkur um árið. Allur vökvi var þá búinn og við átum mikinn snjó. Brjóstsýkur í munni og bráðnandi snjór slóktu aðeins þorsteinn í nokkrar mínútur.

En nú erum við óþyrstir og spenntir að sjá ísfossinn. Sleppum því að matast einu sinni enn og höldum af stað inn í gilið sem hann er í. Hann virðist fær. Við brosum, vitum að í þetta sinn mun hann ekki reynast ofjarl okkar.

Ég er afslappaður meðan við komum fyrir megintryggingu undir ísfossinu. Ég ætla að reykja meðan Jón leiðir hann.

... og upp belti ísfossa. Úr Austurvegg Skarðatinds 1984. Ljós. Jón Geirsson.

„Etlarðu ekki að leggja af stað?“ Jón virðist óþolinmóður.

„Hvað, ég hélt að þú vildir leiða hann!?“

„Nei, ég hef ekki klifrað ís í allan vetur, Það er annað en þú.“

„Þess þá heldur, jæja, en ég reiknaði bara með því að þú værir æstur í það.“

„Ég tek myndir!“

Gilið er opið í neðri endann. Þar eyðist það út í ekkert og 7-800 metrum neðar er Skaftafellsjökull. Það er tekið að hlýna og væg gola bærast um gilið. Best að koma sér að verki, ég verð hvort ed er ekki rólegur, fyrr en við komumst upp.

Ísfossinn reynist vonum betri. Neðstu fimm metrarnir eru fljótlega yfirstaðnir, en brattinn eykst og þar verður klifrið erfiðara. Nokkrum metrum ofar verður klifrið flóknara og óþægilegra, í verri ís. Allt endar þó vel og skyndilega stend ég á brúninni. Þessi lykilhúti er yfirstiginn. Ég flýti mér að tryggja Jón upp, því ís hrynur að ofan og við erum óvarðir gegn honum. Með hraði höldum við áfram upp gilið, sem er brattara en ég hafði ímyndað mér. Ís og snjór er þó betri og um 50 metrum ofar, hliðrum við til vinstri upp á hrygg undir efsta kletti Skarðatinds. Þar opnast útsýn yfir umhverfið. Heillaðir yfir því stöldrum við aðeins

við, til að njóta þess. Við erum ekki búnir að átta okkur á að afar langþráðu markmiði er náð.

Korteri síðar stöndum við á tindinum. Við súpum á konjaksdreitli fyrir unnið verk, sem tók okkur 5 stundir, mun skemmri tíma, en við höfðum áætlað. Skyndilega höfum við eilífðina fyrir okkur, nægan tíma til að matast, njóta útsýnis og hafa gaman af lífinu og tilverunni. Svo er að koma sér niður.

Ég er sammála þeim sem segja að fjallgöngu sé ekki lokið, fyrr en maður er kominn niður. Það eigum við eftir. Snjóflóð eru það, sem ég óttast mest. Nokkrum vikum áður fórst Alpaklúbbsfélagi í snjóflóði í vesturhliðum Skarðatinds. Svo við höfum báðir beyg af því að fara þar niður, þótt við þekkjum leiðina vel. Tjald okkar er að austanverðu og til að komast að því aftur, veljum við leið sem ÍSALP-félagar fóru árið 1982 á Skarðatind og liggur með jaðri Skaftafellsjökuls. Kom þar enn í ljós, að austurvegurinn er alvarleg leið, einnig með tilliti til niðurferðar. Verða aðstæður til að komast af fjallinu einnig að vera góðar og ýtrasta öryggis gætt.

Við göngum því norður af og höldum svo niður brattar hliðar með vandasömu leiðarvali, við erfiðar aðstæður. Og þó veður sé afskaplega gott og Jón eigi að heita kunnugur niðurleið þessari, reynist hún víða villugjörn og torfarin.

Við erum þeirri stundu fegnastir, er við náum niður á jökulinn undir Skarðatindi. Við fylgjum jaðri hans og stefnum á urðarrannann við fjallsrætarnar, á fast land. Rétt áður en við náum þangað, brotnar undan mér og ég sit skyndilega á sprungubarmi. Ekkert alvarlegt þó, því við erum í línu. Ísfossinn okkar greinum við löngu síðar. Hann sést varla.

Við göngum í jaðri jökulsins alla leiðina niður, löng er sú leið. Af og til lítum við til baka. Skarðatindur gnæfir enn, nú upp í gráan himin. Hann hefur ekki misst tignarleika sinn.

Það er seint sama kvöld, er við komum aftur í Skaftafell. Þar hittum við vini okkar. Þau eru fegin að heyra um velgengnina. „Fínt,“ segja þau, „þá þurfum við ekki lengur að hlusta á þusið í ykkur.“ Næstu daga er dimmviðri. Grimmdarbyljir æða niður jökla öræfanna. „Ófært til fjallgangna“ segja sumir. Í mínum huga hefur hinn mikli fjallaandi vaknað við vandan draum og hreytir öskubyljum sínum í þá sem vanvirða hans óspjallaða vígi.

Skarðatindur 1385 m í Skaftafellsfjöllum

Austurvegur: TD+

Fyrst farin: 1988, Jón Geirsson og Snævarr Guðmundsson.